

**UNIVERSITATEA DE STAT „ALECU RUSSO” DIN BĂLȚI
ȘCOALA DOCTORALĂ FILOLOGIE**

**Cu titlu de manuscris
C.Z.U: 821.135.1(478).09(043.2)**

**COJOCARI ALINA
AURELIU BUSUIOC, ROMANCIERUL**

622.01 – Literatura română

Rezumatul tezei de doctorat în filologie

BĂLȚI, 2026

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale Filologie, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți.

Conducător de doctorat:

LEAHU Nicolae, doctor în filologie, conferențiar universitar, specialitatea 622.01 – Literatura română

Membrii Comisiei de îndrumare:

1. **ȘLEAHTIȚCHI Maria**, doctor habilitat în filologie, conferențiar universitar
2. **ABRAMCIUC Maria**, doctor în filologie, conferențiar universitar
3. **ENCIU Valentina**, doctor în filologie, conferențiar universitar

Componenta Comisiei de susținere publică:

1. **ȘLEAHTIȚCHI Maria**, doctor habilitat, conferențiar universitar, *președintele Comisiei de susținere publică*, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți
2. **ILIE Emanuela**, doctor habilitat, profesor universitar, *referent*, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași
3. **PĂDURARU Mircea**, doctor, conferențiar universitar, *referent*, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași
4. **ABRAMCIUC Maria**, doctor, conferențiar universitar, *referent*, Universitatea de Stat din Moldova, Institutul de Filologie Română „B. P.-Hasdeu”
5. **LEAHU Nicolae**, doctor, conferențiar universitar, *conducător de doctorat*, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți.

Susținerea publică va avea loc în data de **17 noiembrie 2026**, ora **11:30**, în ședința Comisiei de susținere publică din cadrul Școlii Doctorale Filologie a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți (str. A. Pușkin, 38, în aula 352, Corp III, Bălți, MD-3100).

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Biblioteca Științifică USARB, pe pagina web a ANACEC: www.anacec.md.

Rezumatul a fost expediat la **12 octombrie 2026**.

Conducător științific,

LEAHU Nicolae, doctor în filologie, conferențiar universitar _____

Autoare

COJOCARI Alina _____

CUPRINS

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII	4
CONȚINUTUL TEZEI	9
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	21
BIBLIOGRAFIE	26
LISTA PUBLICAȚIILOR AUTOAREI LA TEMA TEZEI	28
ADNOTARE	29
АННОТАЦИЯ	30
ANNOTATION	31

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei este determinată de necesitatea realizării unei analize complexe a creației romancierului Aureliu Busuioc, care s-a bucurat, în cazul celor mai multe lucrări, doar de observații sporadice, care nu configurează o analiză sistematică a operei. Metatextul nu a reușit să valorifice pe deplin această voce polifonică, ba nici să exploreze resursele romanelor ce refuzau formulele rigide, folosind treceri abrupte de ton, amestecul de registre, tensiunile interne din paradigma ludicului și reflexia filozofică. Receptarea critică a operei romanești semnate de Aureliu Busuioc a contribuit la afirmarea autorului în rândul scriitorilor preocupați de înnoirea formulelor estetice ale literaturii din Basarabia (au scris despre Aureliu Busuioc: Mihai Cimpoi, Vasile Coroban, Mihail Dolgan, Andrei Țurcanu, Maria Șleahțișchi, Aliona Grati, Vasile Iftime, Mircea V. Ciobanu ș. a.). Cu toate acestea, o analiză a exegezei existente relevă faptul că o parte dintre romanele sale au fost insuficient investigate, configurându-se o perspectivă fragmentară, în absența unei interpretări unitare și integratoare. În consecință, se conturează necesitatea elaborării unei sinteze critice a romanului busuiocian, capabile să recupereze și să valorifice aspectele estetice, tematice și poetice rămase în afara interesului interpretativ al demersurilor întreprinse până în prezent.

Abordarea monografică a prozei lui Busuioc este o ocazie de a aprecia contextul resurecției romanescului din Basarabia în anii '60 ai secolului trecut, pe de o parte, iar, pe de altă parte, stimulează receptarea textelor lui Busuioc ca pe un proiect unitar al căutării unor forme inedite de expresie artistică, proiect românesc care a debutat în anii de dominație politico-ideologică sovietică, dar care a atins cote valorice importante în spațiul libertății de exprimare, după prăbușirea comunismului. Domeniul cercetării este actual în contextul reorganizării drumului pe care l-a parcurs evoluția prozei din Basarabia, iar momentul Aureliu Busuioc este relevant pentru anticiparea unor tehnici postmoderne, care au conferit autonomie unei literaturi poluate de viziunea comunistă. Mai mult, considerăm importantă relectura operei romanești a lui Aureliu Busuioc, care sensibilizează cititorul contemporan cu un mesaj ancorat în realitățile politice, sociale ale timpurilor noastre, autorul profilându-se ca o personalitate exemplară în procesul explorării originalității și noutății pentru spațiul formei și fondului literar-artistic.

Obiectul cercetării îl constituie studiul textelor romanești ale scriitorului Aureliu Busuioc, inclusiv a celor declarate de autor drept romane. Chiar dacă aria cercetării este opera de romancier a lui Aureliu Busuioc, perspectiva de ansamblu asupra activității sale literare nu va exclude contribuțiile sale în

calitate de poet, dramaturg, diarist și scriitor pentru copii, mai ales în măsura în care aceste dimensiuni ale creativității auctoriale au participat la modelarea spiritului său narativ.

Scopul lucrării este acela de a crea un model de evaluare monografică a creației (dominante) a unui autor, raportată la activitatea romancierului Aureliu Busuioc. Lucrarea de față își propune să valorifice romanele lui Aureliu Busuioc dintr-o perspectivă analitico-interpretativă concentrată pe specificul estetic, stilistic și tematic al prozei sale, evidențiind particularitățile unui scriitor distinct în peisajul literar basarabean postbelic.

Obiectivele cercetării sunt:

- să descriem contextul debutului romancierului Aureliu Busuioc, raportat la procesul relansării romanului șaizecist din Basarabia;
- să redefinim metoda monografică, identificând avantajele și limitele acesteia;
- să conturăm profilul destinului lui Aureliu Busuioc, subliniind impactul *biografiei empirice* asupra operei;
- să prezentăm ipostazele scriitorului Aureliu Busuioc: poetul, dramaturgul, prozatorul, scriitorul pentru copii, diaristul;
- să examinăm receptarea critică a operei de romancier a lui Aureliu Busuioc;
- să conturăm funcția paratextului și a scriiturii diaristice în reinventarea romanescului din Basarabia;
- să identificăm formele autenticității artistice în debutul carierei românești;
- să valorificăm cota de originalitate a romanelor scrise în contextul libertății de exprimare, după căderea URSS;
- să comentăm rolul ironiei/autoironiei, parodiei, satirei în definirea particularităților stilistice ale romancierului;
- să motivăm revenirea scriitorului la povestirea pentru copii și romanul sentimental la finalul activității creatoare;
- să realizăm interpretarea romanelor lui Aureliu Busuioc în vederea instituirii unei viziuni critice unitare (de tip monografic);
- să propunem un model de lectură cât mai potrivit pentru analiza operei românești a lui Aureliu Busuioc.

Ipoteza de cercetare presupune posibilitatea abordării monografice a operei de romancier a lui Aureliu Busuioc. Dacă un scriitor care a cultivat, într-o primă etapă a activității sale, poezia, literatura pentru copii și dramaturgia se consacră, ulterior, genului romanesc, se poate presupune că vocația sa literară își găsește expresia cea mai deplină în domeniul prozei. Un alt aspect al ipotezei rezultă din unitatea realizărilor artistice ale scriitorului, care, se pare, a fost mereu în căutarea drumului spre un *roman nescris* (neexperi-

mentat) în Basarabia. Examinând opera lui Busuioc ca pe un (singur) roman al devenirii, vom constata diverse forme de manifestare a individualității creatoare, dar și aspirația (nedeclarată, desigur) de originalitate. Diferit în fiecare text al său, scriitorul aspiră să instituie, într-un context dominat de improvizație, un model de scriitură elegantă, rafinată.

Noutatea și originalitatea științifică a lucrării constau în tentativa de a realiza un studiu monografic al operei de romancier a lui Aureliu Busuioc, axat deopotrivă pe biografia și polivalența operei. Cercetând receptarea critică a romanelor lui Aureliu Busuioc, am identificat perspective care au fost lăsate în umbră, aspecte surprinse fragmentar de critica de specialitate, texte românești ignorate, inclusiv din cauza mizelor ideologice ale acestora (cum ar fi cazul romanului *Local, ploi de scurtă durată*). Totuși, acestea sunt importante pentru reconfigurarea profilului unui romancier, care, alături de Ion Druță, Vladimir Beșleagă, Vasile Vasilache, a însemnat un moment de cotitură în evoluția prozei din Basarabia. Noutatea științifică a cercetării rezidă în abordarea unitară a operei românești a lui Aureliu Busuioc, cu accent pe evoluția diacronică a romanului; analiza detaliată a strategiilor narative și a dimensiunii ironico-parodice specifice romanelor sale; evidențierea modului în care Busuioc reinterpretează teme clasice în cheie originală, adesea ludică, parodică și reflexivă.

Rezultatele științifice principale propuse pentru susținere:

- În anii '60 ai secolului trecut, literatura din Basarabia a cunoscut un proces de resurrecție, reabilitându-se arta romanului, vreme îndelungată supusă unui proces de ideologizare politică. Acesta este contextul în care se lansează romancierul Aureliu Busuioc, cu intenția clară de a racorda romanul din acest spațiu la modelele din literatura modernă română și europeană.
- Perspectiva monografică este susținută de nevoia realizării unei analize obiective și integrale a activității scriitorului. În romanele lui Busuioc vom recunoaște câteva **biografeme** care i-au influențat creația, de aceea monografia clasică, interesată de viața scriitorului, poate fi foarte potrivită la studiul unor texte. De asemenea, în contextul cercetării noastre, am admis că și alte ipostaze ale scriitorului, cea de poet, dramaturg, scriitor pentru copii, publicist, au avut un rol formativ în cristalizarea viziunii sale prozastice. Comparând debutul său în lumea romanului, *Singur în fața dragostei*, și cel din spațiul dramaturgiei, comedia pseudo-istorică *Radu Ștefan Întâiul și Ultimul*, vom constata că Aureliu Busuioc se lansa ca un scriitor temerar, anticipând estetica postmodernilor.
- Caracterul novator al discursului românesc practicat de Aureliu Busuioc a influențat în mod semnificativ receptarea critică a operei sale, întrucât

originalitatea formulei narative și a viziunii artistice a beneficiat de o receptare critică diversă, însă abordările existente au privilegiat, în general, anumite dimensiuni ale creației, fără a propune întotdeauna o perspectivă integratoare asupra ansamblului operei. Chiar dacă a fost apreciat încă de la începuturi pentru nonconformismul scriiturii, multe din textele romanești ale lui Busuioc necesită validări exegetice de profunzime, pentru a valorifica calitățile artistice ale unui romancier inovator pentru spațiul literaturii române din Basarabia.

- În plan estetic, Aureliu Busuioc a contribuit la reinventarea romanescului în Basarabia, ilustrând *ironia, parodia, satira, scriitura diaristică și jocul paratextual* într-o lumină exemplară, modelatoare pentru contextul literaturii din Basarabia, constrânsă, timp de aproape jumătate de secol, să evolueze într-un cadru de funcționare autonom, impus de contextul politico-istoric.
- După 1991, romancierul se afirmă în spațiul libertății de exprimare, cultivând romanul diaristic, romanul satiric, romanul parodic, (auto)ironia și oferind, astfel, forme originale de expresie artistică. *Lătrând la lună, Pactizând cu diavolul, Spune-mi Gioni! și Hronicul Găinarilor* pot fi considerate expresia maturității artistice a romancierului Aureliu Busuioc. (Re)lectura operei romanești creează premisele unei reflecții critice asupra identității naționale, oferind cititorului contemporan un cadru de reinterpretare a reperelor culturale și istorice.
- Spre finalul vieții, scriitorul se folosește de unele exerciții de laborator narativ, pentru a-și întregi „marele roman” al vieții. Revine la literatura pentru copii, exersată încă la începutul carierei, pentru a-și dezvălui latura elegiacă, descriind o aventură apropiată de copilăria de la conacul bunicului său. Într-un târziu, vrea să-și cucerească publicul (o replică pentru *Frunze de dor* de Ion Druță) cu un roman sentimental, *Și a fost noapte...*, care ilustrează necontenita căutare a romancierului de a fi în dialog nu numai cu autorii contemporani, ci și cu însași instituția romanului.

Importanța teoretică și valoarea aplicativă a tezei. Studiul monografic propus contribuie la consolidarea cercetărilor dedicate literaturii române din Basarabia, oferind o analiză sistematică a operei de romancier a unui autor reprezentativ, care a (re)modelat fața prozei. Sub aspect teoretic, lucrarea propune o redefinire a metodei monografice, o reevaluare critică a creației romanești a lui Busuioc în contextul literaturii postbelice și postcomuniste, axată pe concepte precum *discurs diaristic, paratextualitate, ironie, parodie, roman satiric* ș. a. De asemenea, lucrarea îmbogățește corpusul teoretic al cercetărilor despre diacronia romanului din Basarabia, punând în lumină

modalitățile prin care prozatorul combină elementele tradiționale cu tehnici narative moderne, de inspirație occidentală. Astfel, teza oferă o lectură actualizată și contextualizată a romanelor lui Busuioc, sprijinind dezvoltarea unei perspective critice extinse. Valoarea aplicativă a lucrării constă în faptul că este un mijloc de promovare a valorilor literare autohtone, un suport pentru predarea literaturii române din Basarabia în învățământul preuniversitar și cel universitar, oferind încă o deschidere către relectura și cercetarea romanului.

Suportul metodologic și teoretico-științific. Pornind de la scopul și ipoteza cercetării, am valorificat metoda monografiei literare, urmărind metamorfozele operei românești a lui Aureliu Busuioc. În fundamentarea metodologiei monografice, un punct de pornire esențial îl constituie distincția conceptuală propusă de Michel Foucault privitoare la limitele operei. Potrivit filosofului francez, nu tot ceea ce produce, consemnează sau lasă în urmă un autor se integrează de la sine în corpusul operei propriu-zise. Există o serie de documente de graniță – precum manuscrisele inedite, jurnalele intime sau însemnările memorialistice – care adesea rămân în afara frontierelor operei oficiale, ridicând probleme hermeneutice complexe pentru cercetătorul monografist în efortul de a stabili configurația exactă a moștenirii literare. În viziunea noastră, o cercetare monografică este posibilă între câteva limite conturate de natura textului supus analizei, de contextul apariției textelor, biografia scriitorului, genurile și speciile literare pe care le-a cultivat.

O altă perspectivă teoretică fundamentală pentru definirea metodei monografice este cea propusă de Wayne Booth în lucrarea sa de referință, *Retorica romanului*. Booth formulează teza conform căreia libertatea de creație și opțiunile tematice ale autorului sunt circumscrise exclusiv de „evantaiul intereselor umane”. Transpusă în planul cercetării monografice, această premisă obligă cercetătorul să nu izoleze scriitorul în propria sa individualitate, ci să-l raporteze constant la sensibilitatea epocii sale. Astfel, demersul monografic presupune o contextualizare riguroasă a operei în raport cu aspirațiile estetice, valorile și tensiunile intelectuale ale umanității din perioada afirmării editoriale a autorului.

Mai mult, am ales să utilizăm metoda analizei diacronice pentru înțelegerea evoluției operei într-un cadru coerent. Aceasta permite observarea modului în care se rafinează stilul narativ și se adaptează temele în funcție de timpul scrierii, de la supraviețuirea sub regimul comunist la confruntarea cu tranziția postsovietică.

Metodele de cercetare și de analiză. Studiul de față analizează scriitura românească în calitate de cod specific pentru Aureliu Busuioc, urmărind perspectiva diacronică. Cercetarea recurge la procedeele clasice ale structuralismului și ale semioticii, fără de care metoda tematică, inclusiv sociocritica

ori psihanaliza, n-ar putea avea un fundament epistemologic credibil. Așadar, analiza ține cont de faptul că romanul lui Aureliu Busuioc își construiește semnificația nu atât din raportul său cu lumea, cât mai ales prin raportare literară, iar cuvintele devin semne care trimit mai curând la contextul cultural, decât la imediațetea naturii umane. Observația și analiza tematică, sociologică, istorică, naratologică, ideologică sau intertextuală, lectura comparată contribuie la formularea originalității creatoare a romancierului. Din perspectivă metodologică, demersul de față se circumscrie noțiunii de perspectivism, fundamentată teoretic de José Ortega y Gasset și extinsă ulterior cu succes în cercetarea lingvistică și analiza discursului. Aplicat în spațiul monografiei literare, acest concept sugerează că opera unui scriitor nu reprezintă un obiect static, susceptibil de o singură lectură exhaustivă, ci un teritoriu deschis pluralității interpretative. Prin urmare, originalitatea unei monografii nu rezidă în simpla colecționare a datelor biografice sau bibliografice, ci este direct proporțională cu ineditul și rigoarea punctului de vedere critic pe care cercetătorul alege să îl asume și să îl urmărească pe parcursul analizei.

Aprobarea rezultatelor obținute. Ipotezele și concluziile centrale ale prezentei investigații au fost expuse în 6 articole, publicate în culegeri științifice și în reviste de specialitate.

Cuvinte-cheie: *studiu monografic, romanul șaizecist din Basarabia, biografeme, romancierul Aureliu Busuioc, reinventarea romanescului, paratext, discurs diaristic, roman epistolar, roman satiric, ironie și autoironie, roman sentimental, parodie, autobiografie, ficțiune, perspectivă narativă ș.a.*

CONȚINUTUL TEZEI

Introducerea prezintă argumente științifice privind actualitatea subiectului supus analizei și importanța problemei de cercetare, descrierea situației în domeniul de cercetare prin relevarea celor mai importante contribuții critice și a autorilor de referință, elucidarea contextului care generează problema de cercetare, scopul și obiectivele, metodologia de cercetare, implementarea și aprobarea rezultatelor cercetării, volumul și structura tezei.

Capitolul 1, intitulat Resurecția esteticului în romanul șaizecist din Basarabia, are trei paragrafe care urmăresc planul diacronic al romanului. În paragraful 1.1. **Începuturile romanului din Basarabia** sunt analizate originile romanului în contextul evoluției literaturii române, precum și particularitățile procesului de constituire a acestei specii în spațiul basarabean. Se evidențiază faptul că formele incipiente ale epicului, reprezentate de povestire și nuvelă, au precedat afirmarea romanului propriu-zis. Totodată, dezvoltarea acestui gen a fost influențată de contextul social și politic al epocii, tematica

fiind orientată, în mare măsură, spre idealizarea vieții rurale și reflectarea procesului de colectivizare, sub impactul ideologiei realismului socialist impuse de regimul sovietic. În pofida acestor constrângeri, romanul din Basarabia s-a afirmat ca un gen literar distinct, chiar dacă evoluția s-a produs într-o anumită izolare față de dinamica literaturii române.

La începutul secolului al XX-lea, literatura română traversa o etapă de căutări în ceea ce privește consolidarea romanului ca specie literară, aspect reflectat în dezbaterile inițiate de Nicolae Iorga, Mihail Ralea și Eugen Lovinescu privind absența unui roman național reprezentativ. Influențată de orientarea sămănătoristă și de persistența modelelor romantice, proza românească întârzia să se racordeze la evoluțiile romanului european. În Basarabia, procesul de afirmare a romanului s-a desfășurat și mai lent, astfel încât manifestările unui roman autentic, rezultat al unei conștiințe artistice mature, pot fi identificate abia în a doua jumătate a secolului al XX-lea.

Evoluția prozei basarabene a fost profund marcată de transformările politice generate de instaurarea regimului sovietic. Ideologia realismului socialist, promovată începând cu anii 1920–1930, a orientat creația literară spre teme sociale și propagandistice, limitând dezvoltarea firească a romanului. În această perioadă, romanul a rămas tributار exigențelor ideologice ale epocii. Cu toate acestea, romanul din Basarabia a dobândit treptat statutul de specie literară autonomă.

Paragraful 1.2. Metamorfoze ale romanului: contextul anilor '60 descrie procesul modificării paradigmei prozei din Basarabia. Monologul interior, scriitura diaristică, ironia, estomparea firului narativ sunt doar câteva dintre inovațiile timpului. Primul triumf al noii paradigme literare este considerat romanul *Frunze de dor* de Ion Druță. Dar au urmat apariții romanești îmbibate de suflul modernității, printre care amintim de *Povestea cu cocoșul roșu* (1966), Vasile Vasilache, *Zbor frânt* (1966), Vladimir Beșleagă, *Singur în fața dragostei* (1966), Aureliu Busuioc și, mai târziu, *Vămile* (1972), Serafim Saka, *Unchiul din Paris* (1973), Aureliu Busuioc, romane care anunțau victoria procesului de înnoire a prozei.

Congresul scriitorilor din 1965 a creat premise pentru reconectarea treptată a prozei și poeziei basarabene la literatura română clasică și universală și a legitimat noul val de creatori. Această generație a repus în drepturi criteriul valoric/artistic în defavoarea celui ideologic, deschizând drumul pentru apariția romanelor moderne. Cel mai îndrăzneț, se pare, așa cum observa și cercetătoarea Maria Șlehtițchi, este Vasile Vasilache, care prin formula romanului-parabolă se apropia de estetica postmodernistă. Peste câțiva ani, Busuioc se va remarca prin același spirit în drama pseudoistorică *Radu Ștefan Întâiul și Ultimul*, ilustrând intenția ironică, pe alocuri sarcastică a autorului. În pofida

presiunilor exercitate de sistemul politic asupra actului de creație, romanul și-a continuat evoluția, afirmându-se treptat ca o specie literară distinctă.

În același context, paragraful **1.3. Inovații tematiche și stilistice** analizează transformările prin care romanul basarabean al anilor '60 își afirmă autonomia estetică și identitatea artistică. Depășirea constrângerilor impuse de realismul socialist a favorizat orientarea prozei spre modelul romanului modernist, iar în unele cazuri chiar spre tehnici narative care anticipează formule specifice postmodernismului. Acest proces de înnoire s-a manifestat prin abandonarea convențiilor ideologice și stilistice dominante, în favoarea unor modalități expresive mai complexe și a unei viziuni artistice individualizate.

Astfel, proza lui Ion Druță ilustrează o preocupare constantă pentru valorificarea oralității ca procedeu artistic. Mai ales în creațiile sale de început, oralitatea devine un instrument de configurare autentică a universului rural și a tipologiei țăranului basarabean, surprins prin particularitățile limbajului, mentalității și psihologiei sale. Totuși, literatura basarabeană resimțea necesitatea unei diversificări a mijloacelor expresive și a unei desprinderi de formulele narative convenționalizate.

O contribuție esențială la acest proces de modernizare îi revine lui Aureliu Busuioc, care introduce în proza basarabeană o formulă artistică originală, caracterizată prin ironie, aluzie subtilă, umor intelectualizat, dialog cu tentă teatrală și construirea unor personaje atipice. Prin aceste inovații, autorul se distanțează de modelele tradiționale și contribuie la sincronizarea prozei basarabene cu tendințele estetice moderne. Metamorfoza romanului basarabean devine evidentă începând cu a doua jumătate a anilor '60 ai secolului al XX-lea. Din perspectiva tipologiei propuse de Nicolae Manolescu, această evoluție se înscrie predominant în sfera romanului doric și ionic, în timp ce modelul corintic este reprezentat doar incipient, prin romanul *Povestea cu cocoșul roșu* (1966) de Vasile Vasilache. Romane precum *Zbor frânt* (1966) de Ion Druță, *Singur în fața dragostei* (1966) de Aureliu Busuioc, urmate de *Disc* (1969) de George Meniuc și *Vămile* (1972) de Serafim Saka, marchează afirmarea, deși încă ezitantă, a formulei romanului ionic în literatura din Basarabia. Acest proces are loc cu un decalaj de aproximativ trei-patru decenii față de literatura română, unde această formulă estetică fusese deja consacrată prin operele Hortensiei Papadat-Bengescu, ale lui Camil Petrescu, Garabet Ibrăileanu, Anton Holban și Mircea Eliade. Cu toate acestea, romancierii basarabeni ai generației șaizeciste reușesc să recupereze treptat diferențele de ordin estetic și să integreze romanul basarabean în evoluția generală a prozei române moderniste.

În compartimentul **1.4. Concluzii ale capitoului I** vom constata că reafirmarea esteticului în romanul basarabean al anilor '60 nu constituie doar

o etapă de tranziție în evoluția prozei, ci marchează un amplu proces de redefinire a identității literare. În cadrul acestui proces, Aureliu Busuioc ocupă un loc esențial, contribuind la reorientarea romanului spre criterii autentice de valoare estetică. Prin diversificarea tematică, înnoirea formulelor narative și promovarea unei perspective artistice care afirmă implicit valorile culturale și identitare, romanul devine un spațiu al libertății creatoare și al afirmării conștiinței individuale, favorizând maturizarea literaturii basarabene.

Capitolul 2. Aureliu Busuioc și problema privirii monografice este dedicat definirii metodologice și prezentării profilului biografic al scriitorului, dar și a ipostazelor creației acestuia, inclusiv prin compararea viziunilor critice asupra romanului lui Busuioc. Pentru început, în paragraful **2.1. O privire monografică: de ce?** am realizat o conceptualizare a metodei monografice. Am motivat necesitatea aplicării acestei metode în studiul operei de romancier pentru o viziune integrală, complexă. Dezavantajul (dar și ineditul) acestei metode de cercetare constă tocmai în perspectiva celui care privește subiectul. În linii mari, un studiu monografic ar trebui să cuprindă total opera, cu ce vine din afară, cu prelungirile ei și în comparație cu literatura timpului. Dar așa cum absolutul este o iluzie a umanității, și tendința de generalizare a unei monografii este ideatică. Așadar, am stabilit de ce avem nevoie de cercetarea monografică a operei romanești a lui Aureliu Busuioc. În primul rând, această metodă permite analiza problemei în ansamblul ei, având un grad de generalizare și sinteză. În al doilea rând, o privire monografică asigură contextualizarea operei, stabilirea raportului textului cu biografia, jurnalul, memoria, aprecierile critice de care s-a bucurat un scriitor. În al treilea rând, o monografie consacrată unui autor cu o activitate literară pluri-genică, a cărei contribuție majoră se situează în sfera romanului, cum este cazul lui Aureliu Busuioc, presupune o abordare integratoare, care să includă analiza poeziei, a dramaturgiei și a literaturii pentru copii, în vederea configurării unei imagini complete asupra evoluției și coerenței proiectului său creator. Acesta rămâne scopul onest al monografiei în domeniul literar, de a dezvălui adevărul despre operă în arborescența unei dimensiuni.

Paragraful **2.2. Profilul unui destin. De la biografia empirică la biografia creatoare** fixează cronologia evenimentelor ce au marcat formarea scriitorului. Faptul că a învățat în țară, a condiționat mai ales calitatea expresiei cultivate de autor. Biograficul influențează și indirect opera, dovadă că romanele sale, produse ale ficțiunii, fac referire la imagini din realitate (repatrierea în Basarabia, vizita în Cuba, cățelul Enrique ș. a.). Raportând modelul biografiei sociologului Pierre Bourdieu la motivația noastră de a sintetiza datele existenței scriitorului, am constatat că rescrierea vieții are forță modelatoare, influențându-ne propriile experiențe și întrebări existențiale.

Viitorul scriitor s-a născut la 26 octombrie 1928, în comuna Cobâlca (astăzi Codreanca) din Orhei, din părinții Alexandru și Olga Busuioc. Între anii 1935-1939 a frecventat cursurile Școlii primare de aplicație de pe lângă Școala Normală Eparhială din Chișinău. În 1939-1944, va urma clasele I – IV-a la Liceul „Alec Russo” din Chișinău. Dar schimbarea de regim a umbrit această perioadă, așa cum vom afla din *Autobiografică*. În 1948, ca refugiat de război, și-a susținut bacalaureatul la Colegiul Național „C. D. Loga” din Timișoara. Susține examenul de admitere la agronomie, pentru care nu avea nicio chemare, iar între 1948-1949 urmează Școala Militară de ofițeri activi de Transmisiuni din Sibiu. Chiar în timpul examenelor de absolvire, a fost nevoit să se alăture familiei sale, obligată de autoritățile sovietice *să se repatrieze*. Când revine la Chișinău, a primit o cameră într-un subsol al unei școli, iar în 1958 a acceptat să fie membru al partidului comunist, fapt pe care-l va regreta necontenit. În 1950, Aureliu Busuioc s-a angajat depanator-radio la un atelier din Chișinău și a fost admis la Institutul Pedagogic ca student al Facultății de Filologie. Textele din perioada debutului scriitorului sunt mărci clare ale modernității literare. Fie prin jocurile de construcție prozastică, fie prin limbaj, tipologii de personaje, Busuioc vrea să fie altfel, aspiră spre exemplaritate. În 1986 va fi eliberat din funcția de secretar al Uniunii Scriitorilor și, astfel, se va deschide o ușă largă spre activitatea literară. Este adevărat, scriitorul a recunoscut, doar despre *Pactizând cu diavolul*, că istoria personajului reia, până la un anumit punct, autobiografia. Cu toate acestea, misterele biografice existente în cazul oricărui scriitor, sporesc misterul operei literare și te incită la relectură și interpretare. La 8 octombrie 2012, Aureliu Busuioc se stinge din viață, lăsând în urmă proiecte literare nefinalizate, pagini nescrise și aspirații artistice rămase neîmplinite. Până la sfârșitul existenței sale, a păstrat convingerea că opera care i-ar fi putut conferi sentimentul deplinei împliniri artistice era încă nescrisă, proiectând astfel imaginea unui creator aflat într-o permanentă căutare a formei ideale de expresie.

Paragraful 2.3. Ipostazele scriitorului Aureliu Busuioc a poziționat cercetarea monografică spre o viziune panoramică. Aureliu Busuioc a fost cunoscut mai ales în calitate de prozator, dar încercările sale de a produce operă poetică sau dramatică sunt ilustrative pentru a testa ipoteza că literatura este un drum al căutării, cu o tendință spre totalizare. Jocul ineditului nu s-a născut la Busuioc în proză, dar chiar și în metaforă, discurs liric, text pentru copii, el a căutat modernitatea. Poetul Aureliu Busuioc a urmat mai ales modelul Ion Minulescu, tot așa cum în proză s-a apropiat de modelul Camil Petrescu (mai ales în romanul *Singur în fața dragostei*). Acest canon era util pentru nevoia de a reforma literatura din Basarabia. Ipostaza de poet a scriitorului Aureliu Busuioc a fost poate cea mai bine prezentată de critica

literară (poate și pentru faptul că în ultima perioadă a activității sale Busuioc a făcut mai puțină poezie).

Dramaturgul atinge punctul maxim cu *Radu Ștefan Întâiul și Ultimul*, o piesă care vede lumina tiparului abia după 20 de ani de la montare, dar rămâne foarte actuală, un text provocator pentru timpul său, orientat spre evoluția de perspectivă a literaturii, prin apel la ironie întru satirizarea vanității, prostiei sau a falsității umane. Piese *Și sub cerul acela...* și *Plecarea fiului risipitor* sunt, în fond, două compromisuri ale scriitorului. Relevăm, doar pe alocuri, aluzii ironice conectate la adevăratele valori estetice promovate de autor. Faptul că Busuioc nu s-a mai întors la acest gen literar nici după anii '90, este o dovadă că lumea romanescului îl ispitesc, iar mijloacele tensiunilor dramatice le va folosi și în romanele sale.

În creația lui Busuioc, un loc special îl are literatura pentru copii, conturând personaje memorabile, precum Nătăfleată, Rățoiul Max, Cocoșica, Sfredeluș ș. a. Spiritul ludic, critic, spumos este cultivat și în literatura pentru cei mici, autorul ținând să educe gustul cititorului în formare. Ipostaza de diarist se dezvăluie în *Jurnal cubanez*, un text plin de umor și delicatețuri intelectuale ce vizează dezavantajele regimurilor comuniste. Diversitatea ipostazelor lui Aureliu Busuioc motivează picanterea scriitorului, care nu a pregetat să împrumute mijloacele poeziei, ale diaristicii, ale dramaturgiei pentru opera sa romanească.

Paragraful 2.4. Receptarea critică a romanului lui Aureliu Busuioc dezvăluie perspectivele critice de valorizare a operei scriitorului. Romanele postsovietice nu s-au bucurat de analize minuțioase, chiar dacă au avut parte de articole care au validat îndrăzneala, rafinamentul stilului și noutatea scriitorului. Încă în 1969, Vasile Coroban va aprecia romanul *Singur în fața dragostei* pentru răsturnarea schemelor literare larg răspândite, aducând epistolarul în proza din Basarabia. Mihail Dolgan a continuat, în 1990, cu o sinteză despre poezia, romanul și creația pentru copii, dar acest studiu evaluează doar prima perioadă de creație a scriitorului. O cercetare contestabilă a operei lui Aureliu Busuioc a realizat, mai târziu, Victoria Fonari, care a redus textul la factorii intelectual și sentimental ai scriiturii. Cercetătoarea lansează câteva idei contradictorii, admitând și dezavantajul de a nu avea în față întreaga operă a scriitorului. Vasile Iftime, în 2017, a publicat studiul *Pactizând cu Aureliu Busuioc*, un text care își propune să analizeze retorica, temporalitatea, personajele și construcția câtorva romane ale scriitorului. Comentariile au accente eseistice, pe alocuri poetice, rezumându-se la romanele lui Aureliu Busuioc *Lătrând la lună*, *Spune-mi Gioni*, *Hronicul Găinarilor*. O lucrare-sinteză a realizat și Mircea V. Ciobanu, în *Aureliu Busuioc: poetul, prozatorul, dramaturgul*. Țintind monograficul, lucrarea reușește să devină un reper didactic,

pentru cititorul în formare, oferind o imagine de ansamblu a creației lui Busuioc. În registrul metatextual, se înscriu și o serie de articole semnate de Mihai Cimpoi, Anatol Gavriloș, Maria Șleahțișchi, Arcadie Suceveanu, Alexandru Burlacu, Nicolae Leahu, Andrei Țurcanu, Aliona Grati ș. a. Cel mai consistent este *Răsul seniorial al lui Aureliu Busuioc* de Andrei Țurcanu, care pune în valoare romanul *Hronicul Găinarilor* drept cel mai elaborat din perspectivă structurală, o parabolă a istoriei basarabenilor. Așadar, această sinteză a receptării critice a romanului lui Aureliu Busuioc motivează relectura operei pentru a pune în valoare originalitatea și particularitățile artistice ale unui scriitor care rămâne actual prin tematică și artă narativă. În plus, receptarea critică a romanului lui Aureliu Busuioc face posibilă situarea acestui scriitor în rândul novatorilor din literatura română din Basarabia.

Capitolul 3, intitulat **Aureliu Busuioc în căutarea romanului nescris**, urmărește validarea ipotezei conform căreia opera lui Aureliu Busuioc inaugurează un model de scriitură modernă în spațiul literar basarabean. În paragraful **3.1. Reinventarea romanescului în Basarabia** se elucidează diacronia romanului din stânga Prutului, care s-a definit, în mod plener, abia după 1950. Cu fiecare nouă apariție editorială, Aureliu Busuioc propune un tip de roman: *epistolar*, *alegoric*, *roman-confesiune*, *roman sentimental*, ocolind formulele narative valorificate în romanele anterioare.

În paragraful **3.1.1. Paratextul în decriptarea romanelor lui Aureliu Busuioc** am urmărit semnalele paratextuale ca mijloace de originalitate și/sau transparență narativă. **Titlurile, dedicațiile, motto-urile** devin formule de expresie sprinteră prin intermediul cărora Aureliu Busuioc vrea să-și cucerască cititorul. Majoritatea titlurilor folosite de scriitor sunt tematice, excepție făcând titlul romanului *Hronicul Găinarilor*. Titlul romanului *Singur în fața dragostei* anunță un erou, o stare a personajului central. Formula titulară este explicită, iar ecoul ei este recognoscibil în mărturisirea finală a personajului Radu Negrescu. În cazul romanelor lui Aureliu Busuioc, dedicația funcționează ca un element paratextual cu rol de orientare a receptării și de anticipare a unei perspective afective asumate de autor. Sensurile acesteia nu sunt însă pe deplin accesibile la începutul lecturii, ci se clarifică progresiv, fiind înțelese în integralitatea lor doar după parcurgerea întregului roman. Dedicațiile păstrează un registru familial, cum ar fi cea a romanului *Spune-mi Gioni!*: „Dedic această carte soției mele, Tanți, copiilor Mariana, Corneliu și Tania, nepoțelei Sanda, care m-au răbdut atâta și, posibil, mă vor mai răbda un pic”. Această dedicație colectivă pare a fi un avertisment oferit tuturor basarabenilor, implicit, tuturor cititorilor săi.

Paragraful **3.1.2 Implicații ale scriiturii diaristice în romanele lui Aureliu Busuioc** sintetizează funcția jurnalului, care conferă autenticitate

narațiunii. Fie că este un procedeu de construcție al întregului discurs românesc, fie că este folosit doar pentru anumite fragmente, discursul diaristic reprezintă o cale de mărturisire și rezolvare a crizei de identitate a personajelor. Inserarea elementelor de jurnal în romanele lui Aureliu Busuioc nu constituie o inovație absolută din perspectivă naratologică. Cu toate acestea, recursul la confesiune și la rememorarea neconvenționalizată răspunde necesității de a diversifica perspectiva narativă și de a conferi discursului epic un grad sporit de autenticitate și credibilitate. Prima instanță narativă din romanul *Singur în fața dragostei* recunoaște că există un secret profesional, o taină prin care ar fi ajuns în posesia jurnalului intim al Vioricăi Vrabie și inserează 21 de pagini diaristice în confesiunea personajului Radu Negrescu. Romanul *Pactizând cu diavolul* nu este în sensul cel mai direct un roman-jurnal, dar se folosește pe larg de scriitura diaristică, (re)citind trecutul. În capitolul II al romanului, personajul-narator, Mihai Olteanu, dezvăluie intenția sa de a lăsa o mărturie, de a spune adevărul.

Aureliu Busuioc se afirmă ca diarist în *Jurnal cubanez*, însă recurge la tehnica scriiturii diaristice și în construcția universului său românesc, valorificând-o ca modalitate de exprimare autentică și ca instrument de explorare a dimensiunii interioare a personajelor. În acest sens, jurnalul devine o formă de reflecție și de recuperare a identității, oferind personajelor posibilitatea de a-și confrunta propriile crize existențiale și de a-și reorganiza experiențele afective și spirituale.

Analiza romanelor lui Busuioc evidențiază faptul că elementele diarismului propriu-zis nu sunt întotdeauna prezente în totalitate, lipsind uneori aspecte precum consemnarea calendaristică a evenimentelor sau preocuparea explicită pentru elaborarea stilistică a însemnărilor. Prin urmare, intenția autorului nu pare a fi aceea de a construi un roman-jurnal în sens strict, ci de a utiliza convenția diaristică drept procedeu narativ menit să depășească nivelul imediat al textului și să sugereze sensuri mai profunde, legate de memoria individuală, autenticitate și configurarea identității personajelor.

În continuarea acestui excurs, prezentăm diacronic romanele lui Aureliu Busuioc. În paragraful **3.2. Lansarea romancierului** am stabilit manifestările debutului auctorial, întrucât romanele *Singur în fața dragostei* și *Unchiul din Paris* inaugurează opera unui scriitor preocupat de soarta prozei din Basarabia. În romanul epistolar, prozatorul utilizează jurnalul, finalul deschis, antieroul, ca mărci ale modernității. Această scriere produce o ruptură atât la nivelul structural, cât și la cel tematic, reproiectând profilul intelectualului din proza românească din Basarabia. De la apariția romanului, studiile metatextuale au asociat numele lui Radu Negrescu, pe bună dreptate, cu ecuația antieroului. Acest personaj se remarcă prin configurația sa dilematică, atractivitatea sa

literară fiind susținută de dinamica frământărilor interioare și de permanenta disponibilitate pentru autoanaliză și autocritică. Romanul, de factură modernistă, produce o ruptură și în ceea ce privește modelul intelectualului, proiectat în roman, dar și în jocul formelor de expresie. Iubirea nu apare ca un sentiment pur sau idealizat, ci ca o confruntare cu propriile limite.

În secțiunea **3.2.2. *Unchiul din Paris și drama basarabeanului alun-gat în lume*** examinăm particularitățile tehnicii narative, argumentând că, din perspectiva construcției artistice, aceasta se dovedește mai puțin elaborată decât cea valorificată în romanul de debut. Într-adevăr, succesul romanului *Singur în fața dragostei* este urmat de menținerea acelorași constante stilistice definitorii pentru proza lui Aureliu Busuioc: ironia, ludicul și rafinamentul jocurilor auctoriale. Totuși, în *Unchiul din Paris*, construcția protagonistului nu confirmă pe deplin această continuitate valorică, întrucât profilul perso-najelor nu evidențiază un progres artistic comparabil cu cel realizat în romanul anterior. Perspectiva tragică a ilegalistului plecat în lume îi imprimă originalitate textului, pentru că subminează varianta eroică, deci clișeizată, a acestuia. Citit din perspectiva intrinsecă a unui creator care dorea să se afirme, romanul este valoros, căci edifică drumul căutărilor lui Busuioc. Itinerarul unchiului este o ocazie de a surprinde tipologii umane din spațiul basarabean, elemente vegetale care au o conotație simbolică, stări contra-dictorii ale personajului și reflecții ironice ale nepotului Andrei. De aseme-nea, se cuvine remarcat faptul că, pe parcursul acestei călătorii, nenea Alecu își regăsește echilibrul interior în contactul cu natura. Apa și umbra copacilor din ținutul natal capătă o funcție regeneratoare, conferind itinerarului semni-ficația unei întoarceri simbolice la origini și la valorile esențiale ale existen-ței. Redus la un singur gând, romanul *Unchiul din Paris* țintește spre înălțarea în timp: el rezumă nimicnicia ființei umane de a subordona jocurile Istoriei.

Paragraful **3.3. Un roman conjunctural, *Local, ploi de scurtă durată*** este dedicat textului românesc care va deveni un moment de cotitură în activitatea scriitorului, pentru că insuccesul acestuia și activitatea de secretar al Uniunii Scriitorilor, îl va reduce la tăcere pentru aproape un deceniu. Cu un început incitant, romanul dezvăluie un romancier sentimental, fin, în ciuda unui subiect banal. Încercările lui Emil Aprodu de a se afirma în lumea ziaristicii și a dragostei, alături de Lia Orheian, sunt sortite decepției. *Local, ploi de scurtă durată* reprezintă un exemplu relevant al prozei lirice, o formă de scriitură caracterizată prin puternica sa dimensiune subiectivă și artistică. Aceasta valorifică meditația, confesiunea, reveria și evocarea sugestivă a universului interior. Finalul deschis al romanului anunță înghețul activității scriitorului din perioada sovietică.

Unitatea de text **3.4. În spațiul libertății de exprimare** îl prezintă pe Busuioc altfel, cu un impact considerabil în afirmarea romanului în Basarabia. În acest context, am întreprins o interpretare a romanelor publicate după 1990, reunite printr-o trăsătură comună: jovialitatea discursului narativ și plăcerea invenției artistice. Subcapitolul **3.4.1. Ironie și autoironie în *Lătrând la lună*** reliefează intenția și mijloacele de expresie ale ironiei. Romanul *Lătrând la lună* este un jurnal al șoricarului Enrique, câinele unui savant-filolog, remarcându-se prin inteligența discursului și perspectiva-mască a naratorului-șoricar, care vrea să fie obiectiv și autentic. Modalitățile de exprimare a ironiei se rezumă în roman la comicul de limbaj, dar și la ironia de situație, având în vedere că perspectiva narativă se structurează pornind de la jurnalul intim al personajului confesiv, șoricarul Enrique. Intenția personajului-narator se remarcă prin dimensiunea sa morală, întrucât conduce la reconsiderarea unor opoziții convenționale, precum cele dintre uman și inuman, rațional și irațional sau inteligență și indiferență. Prin atitudinea și opțiunile sale, Enrique se dovedește mai curajos decât majoritatea intelectualilor epocii pe care o reprezintă. Din această perspectivă, poate fi avansată ipoteza că personajul funcționează ca o proiecție a conștiinței auctoriale, devenind, într-o anumită măsură, o mască literară a lui Aureliu Busuioc. Astfel, textul pune în valoare originalitatea lui Aureliu Busuioc, ilustrând, prin subtextul jocului literar, o concepție despre viață.

În subcapitolul **3.4.2. Autobiografie și ficțiune în *Pactizând cu diavolul*** se analizează romanul-mărturie, în care autobiograficul se împletește cu ficțiunea. Cercetarea identifică dimensiunile noii realități descoperite de Mihai Olteanu în Republica Sovietică Socialistă Moldovenească, valorifică proiecția unor personaje secundare, interpretează elementele structurale ale textului și evoluția sentimentală a personajului principal în raport cu scrisorile primite de la surorile sale, toate privite ca expresii ale conștiinței scriitorului. Trecutul lui Mihai Olteanu este dezvăluit în roman prin apelul la cinematografie. Nu este singura dată când romancierul apelează la instrumentele acestei arte pentru a-și construi romanul (în *Hronicul Găinarilor* utilizează tehnica poliecranului). Se proiectează câteva secvențe de film, care mizează pe retrospectivă. Acțiunea securiștilor din finalul romanului pare a fi un semn că Mihai a rămas om, chiar dacă pentru o vreme, era convins să facă un pact cu diavolul. *Pactizând cu diavolul* rămâne o operă de ficțiune, care are capacitatea de a influența și chiar de a corecta realitatea socială. Efectul este posibil numai prin existența unor opere autentice, capabile să producă transformări la nivelul conștiinței individuale. Schimbările de mentalitate din cadrul unei comunități sunt concepute ca efect al unei profunde prefaceri interioare a omului, literatura fiind investită cu un rol esențial în acest proces. Din această

perspectivă, creația romanească a lui Aureliu Busuioc este receptată drept un reper de referință al originalității artistice în spațiul literar basarabean. Într-un climat cultural marcat puternic de constrângerile ideologice, opera sa se impune ca o formulă artistică singulară, capabilă să depășească convențiile tematice ale epocii și să ofere un model de emancipare estetică.

Spune-mi Gioni reprezintă o spovedanie care idealizează sistemul comunist și al cărui mesaj trebuie tradus exact la polul opus. Subcapitolul **3.4.3. Romanul satiric. Inițierea ratatului în *Spune-mi Gioni!*** va analiza referința intertextuală a romancierului la prima sinteză a umanismului românesc, realizată de Neagoe Basarab cu *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Theodosie*. Ipotezele lui Ion Tarabanțu, veteranul Verdikurov, sunt ale unui ratat, care se pliază pe modelul unui regim politic ce neglijează demnitatea umană. Este un roman-replică literaturii care a prezentat chipul luminos al comunistului, elaborat în cheia spiritului artei veritabile. Originalitatea romanului rezidă în tipologia ratatului, care nu-și conștientizează adevărată identitate. Analiza surprinde transformarea progresivă a personajului-narator, Ion Tarabanțu, dintr-un individ insignifiant și lipsit de scrupule într-un executant diabolic al mecanismelor represive sociale și politice. Prin urmare, povestea lui Gioni este una satirică, dar esența – profundă și sensibilă, fiind raportată la identitatea de neam. Complexitatea romanului se ascunde nu în biografia enkavedistului, ci în mesajul din subtext pe care-și dorea Busuioc să-l comunice. Am prezentat aceste profunzimi textuale, aplicând unele ipoteze lansate de Milan Kundera în *Arta romanului*. Romanul își afirmă identitatea printr-un dialog permanent cu tradiția literară, fiecare creație integrând și reinterpretând experiența acumulată de operele care au precedat-o. În schimb, specificul epocii contemporane este dominat de primatul actualității, care privilegiază prezentul și diminuează relevanța memoriei culturale. Astfel, romanul *Spune-mi Gioni* vrea să stabilească o legătură între moștenirea trecutului și deschiderile viitorului.

În 2006, Aureliu Busuioc propune modelul romanului parodic în *Hronicul Găinarilor*. Subcapitolul **3.4.4. Parodie și joc reflexiv în Hronicul Găinarilor** scoate în relief apropierea prozatorului de canonul literar postmodernist. Folosind tehnica poliecranului, o realizare deosebită a personajului feminin, Parascheva, un narator dinamic, Aureliu Busuioc amintește de romanul lui Gabriel García Márquez, *Un veac de singurătate*, transfigurând în pagini românești alegoria drumului basarabeanului. În analiza raportului de transtextualitate dintre cele șapte romane parodice – abordate ca hipertexte – și modelele lor de referință (hipotextele), cercetătoarea Livia Iacob lansează ipoteza conform căreia relația dintre genul românesc și parodie este una irepresibilă și de o forță transformatoare remarcabilă, fiind capabilă să reconfi-

gureze substanțial însăși fizionomia peisajului literar. Astfel, romanul *Hronicul Găinarilor* dezvăluie aluzia la tradiția istorico-literară de a înregistra pagini ale trecutului într-un letopiseț. Această secțiune a lucrării valorifică efectele parodiei, mijloacele jocului artistic prin intermediul cărora se dezvăluie linia cronologică a găinarilor. Construind această parabolă a trecutului, Aureliu Busuioc proiectează, de fapt, o reflecție asupra prezentului, conferind narațiunii o evidentă dimensiune critică. Prin acest demers, autorul vizează reconfigurarea conștiinței receptorului și legitimarea libertății de gândire și de exprimare, privite ca vectori axiologici fundamentali ai oricărei societăți de tip democratic.

Paragraful **3.5. *Exerciții de laborator narativ*** reunește analiza ultimelor texte ale scriitorului Aureliu Busuioc. Astfel, susținem că povestirea *Când bunicul era nepot...* și romanul sentimental *Și a fost noapte...* reprezintă etape ale experimentului narativ busuiocian, ilustrând formule artistice care par să fi rămas într-un stadiu de elaborare incompletă și care ar fi putut cunoaște o dezvoltare mai amplă în condițiile unei continuități a proiectului creator.

Opțiunea noastră de a formula o serie de considerații critice pe marginea textului *Când bunicul era nepot...* – o scriere pe care autorul o declară „roman”, în ciuda caracterului său predominant de povestire – este justificată de intenția vădită a scriitorului de a reabilita axiologic literatura pentru copii. Prin acest proiect, Aureliu Busuioc urmărește nu doar legitimarea estetică a acestui segment literar, adesea marginalizat, ci și modelarea intelectuală și etică a tânărului receptor (scopul, se pare, a fost atins, pentru că foarte curând textul a fost inclus în manualele școlare pentru clasa a VI-a). Un aspect inedit al narațiunii din *Când bunicul era nepot...* este receptarea actului scrisului de către copii. Descoperind în podul casei un geamantan vechi, Nic și Mădălin vor citi cu multă curiozitate *Jurnalul de bord* al căpitanului TIMO BIZO, adică al bunicului care se afla la vârsta lor. Nic recunoaște că profesiunea de scriitor poate fi asimilată artei de a formula „minciuni” estetice, înțelese nu ca denaturări ale realului, ci ca mecanisme de instituire a ficțiunii. Această dimensiune a fabulației nu anulează adevărul, ci îl reconfigurează prin intermediul iluziei artistice, oferind receptorului o cale de acces mult mai profundă spre esența existenței umane. Așadar, *Când bunicul era nepot...* de Aureliu Busuioc oferă deschiderea spre aventură și călătorie, ca o metaforă a vieții, a cunoașterii și depășirii propriei condiții. Călătoria în istoria bunelului, dar și aventura din planul prezentului, revelează perspectiva autocunoașterii, dezvoltată pe larg în romanul de formare sau inițiere.

În 2012, ca o încercare târzie de roman sentimental, apare *Și a fost noapte...*, un roman scris dintr-o răsuflare, cu un subiect cinematografic, în care dragostea este victima istoriei. Subcapitolul **3.5.2 *Și a fost noapte..., un târziu roman sentimental*** exprimă meditația autorului asupra limitelor

condiției umane, articulată în jurul regretului generat de imposibilitatea de a influența cursul istoriei și suferința provocată de o lume în care iubirea, ca valoare fundamentală a existenței, poate suferi un proces de erodare. Am interpretat valențele estetice ale paratextului. Prezența conjuncției coordonatoare „și” în structura titlului sugerează instituirea unui raport de simetrie între scenariul idilic și dimensiunea opresivă a „noptii”, aceasta din urmă fiind convertită într-o metaforă revelatoare pentru drama celui de-al Doilea Război Mondial.

Caracterul cinematografic al romanului este perceptibil chiar și pentru un cititor lipsit de o pregătire critică de specialitate. Prin reducerea descrierilor, a portretizărilor și a pasajelor introspective, Aureliu Busuioc privilegiază desfășurarea scenică a acțiunii, relatând povestea locotenentului Werner care cucerește inima Lentei Velceva într-o formulă narativă caracterizată prin dinamism și pregnanță vizuală. De asemenea, am interpretat caracterul motivat al numelor proprii din acest roman și paradigma narativă, care nu se remarcă prin originalitate, ci valorifică modele consacrate. Demersul de față prioritizează analiza substanței psihologice a protagoniștilor și investigarea valențelor pe care erosul le dobândește în momentele de criză ale unui timp istoric marcat de profunde fracturi și reconfigurări. *Și a fost noapte...* este ultima pagină din romanul prozatorului Aureliu Busuioc, o „romanță” epică a unei istorii individuale implicate în istoria colectivității. Aureliu Busuioc revine la imaginea iubirii nu doar pentru că este o temă universală, mereu actuală în literatură, ci pentru că, în contextul operei sale, dragostea capătă funcții multiple. Astfel, dacă în romanul *Singur în fața dragostei*, scriitorul analizează cu luciditate efectele iubirii asupra unui individ prins între convențiile sociale și aspirațiile personale, în *Și a fost noapte...* iubirea prinde contururi în contextul unei epoci marcate de război, acest sentiment fiind un refugiu, o formă de rezistență intimă.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Analiza operei românești a lui Aureliu Busuioc a evidențiat complexitatea unui discurs artistic, marcat de un profund spirit critic, de o ironie subtilă și o remarcabilă capacitate de a surprinde realitățile sociale și politice ale epocii. Romanele busuiociene devin un pilon de referință în procesul de reconfigurare valorică a literaturii române din spațiul basarabean, oferind un model de rezistență culturală și artistică. Prin intermediul romanelor, povestirilor pentru copii și a pieselor de teatru, se creează un univers ficțional coerent și reprezentativ pentru literatura română postbelică din Basarabia. În același timp, autorul probează o remarcabilă originalitate stilistică, definită prin

recursul la un umor fin, prin jocul intertextual rafinat și printr-o subtilă demistificare a ideologiei totalitare.

Studiul de față a relevat importanța limbajului artistic în opera lui Aureliu Busuioc, dar și modul în care autorul își asumă un rol de observator și comentator al realității, contribuind astfel la formarea unei conștiințe literare critice în spațiul românesc. În urma cercetării realizate, au fost atinse obiectivele propuse, fapt ce a permis:

- Să sintetizăm câteva dintre direcțiile prozatorilor din anii '60 ai secolului trecut. Alături de Ion Druță, Vladimir Beșleagă și Vasile Vasilache, Aureliu Busuioc se numără printre autorii care au contribuit în mod decisiv la înnoirea romanului basarabean. Procesul de configurare a unei identități artistice a prozei a presupus atât contestarea modelelor narative și a schemelor ideologice impuse de realismul socialist, cât și valorificarea unor strategii discursive capabile să submineze discursul oficial. În acest context, ironia și parodia devin un instrument estetic și critic prin intermediul căruia sunt deconstruite convențiile ideologice.
- Să prezentăm o analiză de ansamblu a metatextului critic dedicat operei lui Aureliu Busuioc, urmărind dinamica receptării sale și evoluția grilelor de lectură aplicate de-a lungul timpului. Receptarea romanului lui Busuioc a evidențiat că unele texte românești nu s-au bucurat de o interpretare de profunzime. Romanul *Singur în fața dragostei* a avut parte de cele mai multe note critice și comentarii, dar textele apărute după 1990 au fost analizate într-o serie de articole, cronici, studii. Desigur, în acest sens, trebuie amintite numele lui Mihai Cimpoi, Vasile Coroban, Andrei Țurcanu, Maria Șleahțișchi, Aliona Grati, Mircea V. Ciobanu, care au contribuit semnificativ la evaluarea critică a operei românești a lui Aureliu Busuioc.
- Să redefinim metoda monografică, argumentând necesitatea unei abordări sintetizatoare. Privită în ansamblu, opera românească a lui Busuioc prinde contururile unui proiect narativ pornit în căutarea originalității. Demersul monografic nu exclude nici deschiderea către interdisciplinaritate, integrând armonios analiza biograficului, memoriilor, jurnalului, textului poetic și dramatic, pentru că aceste elemente contribuie la configurarea profilului său artistic. Am realizat o sinteză a datelor biografiei empirice și am constatat că există numeroase biografeme care au alimentat opera. Lectura romanelor lui Aureliu Busuioc, ca și a operei oricărui autor, fără cunoașterea datelor generale din viața și formarea scriitorului, limitează orizontul de interpretare, chiar dacă spațiul invenției literare poate fi foarte productiv. Atât experiența personală, cât și cea colectivă, au fost valorificate de prozator în spirit ironic.

- Să confirmăm ipoteza căutării artistice a scriitorului de a fi original în fiecare roman al său. Cartografierea direcțiilor de afirmare a dramaturgului este o noutate a prezentei investigații, reușind să valorifice inclusiv piesele *Și sub cerul acela...* și *Plecarea fiului risipitor*. Deși acestea sunt marcate de o evidentă amprentă ideologică, valoarea lor nu se rezumă la dimensiunea propagandistică a epocii, ele sunt parte a procesului devenirii artistice și relectura lor contribuie la motivarea ezitărilor lui Busuioc. Aureliu Busuioc a scris piese de teatru doar la începutul carierei, dar scriitorul va folosi tensiunile și conflictele dramatice în romanele de mai târziu.
- Să demonstrăm caracterul inovator al lui Aureliu Busuioc, care se manifestă, pe de o parte, prin capacitatea sa de a diagnostica lucid starea reală a literaturii, iar, pe de altă parte, prin conștientizarea necesității de a submina structurile narative de tip proletcultist și de a reconfigura paradigma romanului într-un orizont al modernității. În context basarabean, dezvoltarea romanului, întreruptă timp de câteva decenii de la evoluția firească a literaturii române, a impus configurarea unui sistem propriu de funcționare estetică și instituțională.
- Să configurăm un model de lectură și interpretare cât mai potrivit pentru interpretarea operei de romancier a lui Aureliu Busuioc. Prezenta cercetare contribuie la configurarea unei perspective de sinteză și a unei interpretări echilibrate a realizărilor și vulnerabilităților pe care scriitorul le-a integrat progresiv în parcursul său artistic.

Ipoteza cercetării a fost confirmată, din moment ce opera lui Aureliu Busuioc reflectă, prin ironie și satiră, formele de rezistență estetică și discursivă împotriva presiunilor ideologice ale regimului totalitar, căutându-se pe sine prin reinventarea prozei române din Basarabia în cheie modernă. Scriitorul propune modele de artă narativă, originale nu numai pentru spațiul literar basarabean, cum ar fi romanul epistolar, romanul alegoric, romanul parodic, romanul iubirii în condiții-limită. Am constatat că scriitura diaristică și implicațiile paratextuale sunt locuri comune ale prozei lui Aureliu Busuioc. Paratextul are un rol important, legat de intenția autorului, deoarece influențează modul în care este citită opera, oferă repere de încadrare istorică, culturală și biografică, ghidează interpretarea și configurează relația dintre text și cititor. Analiza elementelor paratextuale devine, astfel, o modalitate de a înțelege mai bine opera, privită ca un ansamblu complex de semne.

Jurnalul Vioricăi Vrabie, al șoricarului Enrique, al tânărului Mihai Olteanu devine un mecanism de construcție al autenticității discursului confesiv. Intenția naratorului nu este aceea de a se lansa în scrierea unui roman-jurnal, el valorifică mecanismele diaristicii pentru modelarea unor

instanțe narative. În *Jurnal cubanez*, Busuioc folosește elementele diarismului propriu-zis, calendaritatea, atitudinea critică din notele completate în 1997, dar toate acestea au rolul de a cuceri cititorul prin rafinamentul și inteligența stilului.

Valoarea practică a investigației rezidă în prezentarea diacronică a romanului lui Aureliu Busuioc, oferind o perspectivă hermeneutică unitară care subliniază particularitățile artistice ale prozatorului. Am remarcat că romanul *Singur în fața dragostei* este o scriere modernă și propune o distanțare de schemele narative valorificate în Basarabia până în anii '60 ai secolului trecut. Această ruptură s-a produs la nivel formal, dar și la nivel tematic, prin tipologia intelectualului măcinat de propriul drum al definirii identității. *Unchiul din Paris*, apărut în 1973, a cultivat o structură narativă clasică, dar stilul lui Busuioc a continuat să fie rafinat. Este de reținut perspectiva tragică a ilegalistului alungat în lume, care adaugă plusvaloare poveștii din roman. În cele din urmă, activitatea în calitate de secretar al Uniunii Scriitorilor pare să fi diminuat vizibilitatea unor coordonate esențiale ale operei sale literare. În acest sens, apariția romanului *Local, ploi de scurtă durată* este un indicator al reflexivității și sensibilității artistului.

În spațiul libertății de exprimare, Busuioc va debuta cu romanul *Lătrând la lună*. Am descoperit că modalitățile de expresie ale ironiei se rezumă la comicul de limbaj și la cel de situație, iar jocul perspectivelor narative este o replică fină adresată celor care pretind că sunt raționali. Am urmărit cum se împletesc autobiografia și ficțiunea în *Pactizând cu diavolul*. Exemplaritatea acestui roman se dezvăluie prin raportul pe care îl stabilește scriitorul cu realitatea, urmărind să prefacă lumea interioară a cititorului, să-i sensibilizeze conștiința. Romanul satiric este ilustrat de *Spune-mi Gioni!*, protagonistul căruia își pierde identitatea. Folosind un joc intertextual, prin valorificarea tradiției umaniste a lui Neagoe Basarab, personajul central scrie o epistolă care este concepută pentru a fi receptată printr-o grilă de lectură inversată. Originalitatea acestui text românesc este conferită de tipologia ratatului, care nu-și conștientizează prăbușirea.

Romanul parodic și reflexiv este realizat în *Hronicul Găinarilor*, expresia de maximă maturitate a formulei românești dezvoltate de Aureliu Busuioc, marcând momentul în care viziunea sa artistică își atinge deplina consolidare valorică. Reconstituirea celor 200 de ani de istorie nedreaptă a basarabenilor, este îmbogățită de echivocul și cinismul expresiei, tehnica poliecranului, expresivitatea feminității (Parascheva, cel mai realizat personaj feminin din creația lui Busuioc), cronologia Găinarilor, stilul persiflant. Am observat că motivația scriitorului nu se rezuma doar la planul

estetic, ci mai ales la dorința de a rescrie istoria unui neam care trăiește o profundă criză de identitate națională.

În cele din urmă, am constatat că Aureliu Busuioc propune două texte în care exercițiile de creativitate sunt valorificate pe larg. Revine la proza pentru copii în *Când bunicul era nepot...* pentru a ilustra nevoia continuă a omului de escapadă și călătorie. Atât Nic, mama, cât și bunicul acestuia, amintesc de *Amintirile din copilărie* ale lui Ion Creangă. Universalitatea tematică a copilăriei este conturată la Busuioc de tabieturile unei familii din mediul urban, ce se retrage la țară doar în vacanțe. Naratorul a reușit să aprecieze psihologia tânărului în formare, al cărui mijloc de afirmare este aventura. În 2012, apare romanul cinematografic *Și a fost noapte...*, o poveste despre o iubire în condiții-limită. Am reușit să prezentăm formele dramei interioare a protagonistului Werner, care sunt similare, pe alocuri, cu experiența lui Apostol Bologa. Am stabilit că romanele *Și a fost noapte...* și *Singur în fața dragostei* sunt o revenire la sentimentele general-umane, privite ca o formă de rezistență în fața timpului nemilos.

Urmărindu-și **obiectivele**, lucrarea propune o viziune sintetică asupra operei românești a lui Aureliu Busuioc. În același timp, recunoaștem că cercetarea romanelor lui Aureliu Busuioc oferă o remarcabilă deschidere pentru noi interpretări, inclusiv prin posibilitățile pe care le oferă științele complementare literaturii, cum ar fi critica psihanalitică, sociolingvistica, semiotica, filozofia sau sociologia culturii.

În acest sens, **recomandările** vizează continuarea și aprofundarea cercetărilor interdisciplinare asupra operei lui Aureliu Busuioc, prin abordări care să integreze perspective din teoria literaturii, istorie, sociologie și studii culturale. O astfel de direcție ar permite o înțelegere nuanțată a complexității scrisului său și a locului pe care îl ocupă în evoluția literaturii române din Basarabia. De asemenea, cercetarea de față dovedește ca fiind necesară o valorificare mai amplă a operei scriitorului în mediul educațional, prin includerea textelor lui Busuioc atât în manualele școlare, cât și în programele universitare. Această integrare ar contribui la familiarizarea noilor generații cu un model de literatură relevant din punct de vedere cultural și estetic, stimulând, totodată, dezvoltarea spiritului critic și a interesului pentru patrimoniul literar autohton.

Un alt demers important îl constituie încurajarea traducerii operei în limbi de circulație internațională. Prin astfel de inițiative, creația lui Aureliu Busuioc ar putea depăși granițele literaturii naționale, facilitând integrarea sa în circuitul valorilor literare universale și deschizând posibilitatea unei receptări critice în contexte culturale diverse. În plus, organizarea de colocvii, conferințe și simpozioane tematice dedicate scriitorului ar stimula dialogul

între cercetători, critici și cititori, oferind un cadru propice pentru reinterpretarea și reevaluarea operei sale în lumina noilor paradigme teoretice. Aceste manifestări culturale ar putea contribui la consolidarea interesului academic și public pentru creația lui Aureliu Busuioc, asigurându-i o prezență activă și dinamică în peisajul literar contemporan.

BIBLIOGRAFIE

1. Albérèes, R.-M., *Istoria romanului modern*. Traducere de Leonid Dimov. Prefață de Nicolae Balotă. București: Editura pentru Literatura Universală, 1968. Fără ISBN. 460 p.
2. Axinte, Șerban. *Definițiile romanului. De la Dimitrie Cantemir la G. Călinescu*, Iași: Editura Timpul, 2011. ISBN 978-973-612-416-7. 326 p.
3. Bahnaru, Vasile. *Congresul al III-lea al Uniunii Scriitorilor din Moldova în contextul epocii*. În: *Viața Basarabiei*, nr.3 (43), Chișinău, 2017. ISSN 2345-1629.
4. Barthes, Roland. *Romanul scriiturii*. Traducere de Adriana Babeți și Delia Șepetean-Vasilu. București: Univers, 1987. ISBN-10. 0631176071. 376 p.
5. Bilețchi, Nicolae. *Romanul și contemporaneitatea*. Chișinău: Știința, 1984. Fără ISBN. 304 p.
6. Blanchot, Maurice. *Spațiul literar*. Traducere și prefață de Irina Mavrodin. București: Univers, 1980. Fără ISBN. 290 p.
7. Booth, Wayne. *Retorica romanului*. Traducere de Alina Clej și Ștefan Stoenescu. Prefață de Ștefan Stoenescu. București: Univers, 1976. Fără ISBN. 570 p.
8. Bourdieu, Pierre. *Schiță pentru o autoanaliză*. Prefață de Laura Albulescu. Traducere de Bogdan Ghiu. București: Art, 2008. ISBN 978-973-124-228-6. 150 p.
9. Busuioc, Aureliu. *Biobibliografie*. Biblioteca municipală „B. P. Hasdeu”. Biblioteca publică „Liviu Rebreanu”. Alcătuitori: Elena Cebotari, Irina Tutun, ed. îngrijită: Lidia Kulikovski. Chișinău: Magna-Priceps, 2010. ISBN 978-9975-52-077-5. 152 p.
10. Cimpoi, Mihai. *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia*. Ediția a II-a, revăzută și adăugită. Chișinău: ARC, 1997. ISBN 9975-61-020-X. 432 p.
11. Ciobanu, Mircea V. *Aureliu Busuioc: poetul, prozatorul, dramaturgul*. Chișinău: ARC, 2013. ISBN 978-9975-61-758. 80 p.

12. Ciobanu, Mircea V. Lungu, Eugen. *Aureliu Busuioc. Sunt norii albi, dar umbra lor e neagră...* Chișinău: Prut, 2016. ISBN 978-9975-54-277-7. 340 p.
13. Coroban, Vasile. *Romanul moldovenesc contemporan*. Chișinău: Cartea moldovenească, 1969. Fără ISBN. 380 p.
14. Davidoiu-Roman, Anca. *Limina. O istorie a paratextului în proza narativă românească*. Pitești: Editura Paralela 45, 2006. ISBN 973-697-648-3. 234 p.
15. Dolgan, Mihail. *Aureliu Busuioc*, În: Mihail Dolgan, Nicolae Bilețchi, Vasile Badiu. *Creația scriitorilor moldoveni în școală: Nicolae Costenco, Aureliu Busuioc, Vladimir Beșleagă, Gheorghe Malarciuc*. Chișinău: Lumina, 1990. ISBN 5-372-00663-3. 112 p.
16. Ilie, Emanuela. *Animale și alte ființe literare. Pentru o zoopoetică românească*. București: Eikon, 2026. ISBN 978-606-49-1626-6. 480 p.
17. Grati, Aliona, *Romanul ca lume postBABELică: despre dialogism, polifonie, heterolosie și carnavalesc*. Chișinău: Gunivas, 2009. ISBN 978-9975-908-89-4. 252 p.
18. Hropotinschi, Andrei. *Evoluția prozei contemporane*. Chișinău: Literatura artistică, 1978. Fără ISBN. 304 p.
19. Iacob, Livia. *Parodia literară: șapte rescrieri românești*. Iași: Institutul European, 2011. ISBN 978-9736-11-821-0. 356 p.
20. Iftime, Vasile. *Pactizând cu Aureliu Busuioc*. Iași: Junimea, 2017. ISBN 978-973-37-2104-8. 148 p.
21. Kundera, Milan. *Arta romanului*. Traducere de Simona Cioculescu. București: Humanitas, 2008. ISBN 978-973-50-1909-9. 194 p.
22. Lane, Philippe. *Periferia textului*. Traducere de Ioana-Crina Coroi. Cuvânt-înainte: Sanda-Maria Ardeleanu. Iași: Editura Institutul European, 2007. ISBN 978-973-611-464-9. 198 p.
23. Moretti, Franco. *Graфіce, hărți, arbori: literatura văzută de departe*. Cluj-Napoca: Editura Tact, 2016. ISBN 978-606-8437-77-4. 138 p.
24. Mușat, Carmen, *Romanul românesc interbelic: debateri teoretice, polemici, opinii critice*. Ediția a 2-a. București: Humanitas Educațional, 2004. ISBN 973-689-010-4. 336 p.
25. Popescu, Simona. *Autorul, un personaj*. Pitești: Paralela 45, 2015. ISBN 978-973-47-1411-7. 334 p.
26. Șleahtițchi, Maria, *Romanul generației '80 (construcție și reprezentare)*. Chișinău: Cartier, 2014. ISBN 978-9975-79-950-8. 248 p.
27. Țurcanu, Andrei. *Râsul seniorial al lui Aureliu Busuioc*. În: *Hronicul Găinarilor*, Chișinău: Cartier, 2012. ISBN 978-9975-79-742-9. 240 p.

LISTA PUBLICAȚIILOR AUTOAREI LA TEMA TEZEI

Articole din Registrul Național al revistelor de profil

1. Cojocari, Alina. *Paratextul în decriptarea romanelor lui Aureliu Busuioc*. În revista *Dialogica*. Nr. 3/2025. ISSN 2587-3695. E-ISSN 1857-2537, pp. 118-124. Disponibil on-line: <https://doi.org/10.59295/DIA.2025.3.14>
2. Cojocari, Alina. *Drama basarabeamului alungat în lume în „Unchiul din Paris” de Aureliu Busuioc*. În revista *Philologia*. Nr. 2/2024. ISSN 1857-4300. E-ISSN 2587-3717, pp. 129-142. Disponibil on-line: [https://doi.org/10.52505/1857-4300.2024.2\(323\).12](https://doi.org/10.52505/1857-4300.2024.2(323).12)
3. Cojocari, Alina. *Ipostazele ratării în romanul „Spune-mi Gioni!” de Aureliu Busuioc*. În revista *Dialogica*. Nr. 3/2024. ISSN 2587-3695. E-ISSN 1857-2537, pp. 40-48. Disponibil on-line: <https://doi.org/10.59295/DIA.2024.3.05>

Articole în lucrările conferințelor științifice naționale/internaționale din Republica Moldova

1. Cojocari, Alina. *Romanul epistolar, între viață și creație („Singur în fața dragostei” de Aureliu Busuioc)*. În volumul *Educația artistică în contemporaneitate: realizări, provocări, perspective*. Conferința științifico-practică internațională, Ediția a III-a, vol. I, 2024. Bălți. ISBN 978-9975-50-308-2, pp. 21-25.
2. Cojocari, Alina. *Aureliu Busuioc și înființarea modelului povestirea pentru copii*. În volumul *Educația artistică în contemporaneitate: realizări, provocări, perspective*. Conferința științifico-practică internațională, Ediția a II-a, 2023. Bălți. ISBN 978-9975-50-308-2, pp. 159-164.

Articole în lucrările conferințelor științifice internaționale (editate peste hotare)

1. Cojocari, Alina. *Metoda monografică în studiul literaturii: de la tradiție la inovație*. Conferința Internațională TRADIȚIE ȘI CONTINUITATE, ediția a VII-a. În *Limbă, cultură și civilizație* (Ilona Bădescu), Craiova: Universitaria, 2026, p. 135-145, ISBN 978-606-14-2264-7

Adnotare

Cojocari Alina, Aureliu Busuioc, romancierul, teză de doctor în filologie, Bălți, 2026.

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii și recomandări, bibliografie din 153 de surse, 175 de pagini de text de bază, declarația privind asumarea răspunderii, CV-ul autoarei.

Rezultatele tezei au fost reflectate în 6 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: studiu monografic, romanul șaizecist din Basarabia, biografeme, romancierul Aureliu Busuioc, resurecția esteticului, paratekst, discurs diaristic, roman epistolar, roman satiric, ironie și autoironie, roman sentimental, parodie, autobiografie, ficțiune ș.a.

Domeniul de studiu: literatura română.

Scopul lucrării este explorarea monografică a romanelor lui Aureliu Busuioc, în plan diacronic și sincron, analizând impactul biograficului, specificul liricii și dramaturgiei, care au configurat profilul scriitorului, varietatea tipurilor de romane valorificate, dar și originalitatea stilului caracterizat de ironie, parodie, aluzie și sentimentalism.

Obiectivele investigației: să descriem contextul apariției romancierului Aureliu Busuioc, raportat la procesul relansării romanului șaizecist din Basarabia; să conturăm profilul destinului lui Aureliu Busuioc, subliniind impactul *biografiei empirice* asupra operei; să prezentăm ipostazele scriitorului Aureliu Busuioc: poetul, dramaturgul, prozatorul, scriitorul pentru copii, diaristul; să examinăm receptarea critică a romanelor lui Aureliu Busuioc; să conturăm funcția paratextului și a scriiturii diaristice în reinventarea romanescului din Basarabia; să identificăm formele autenticității artistice în debutul carierei românești; să valorificăm originalitatea romanelor din spațiul libertății de exprimare, apărute după 1990; să motivăm revenirea scriitorului la povestirea pentru copii și romanul sentimental la finalul activității creatoare; să realizăm interpretarea romanelor lui Aureliu Busuioc în vederea instituirii unei viziuni critice unitare (de tip monografic); să propunem un model de lectură cât mai potrivit pentru analiza operei românești a lui Aureliu Busuioc.

Noutatea științifică și originalitatea lucrării rezidă în sintetizarea unei viziuni complexe despre romanele lui Aureliu Busuioc, în contextul literaturii române din Basarabia. În plus, contextualizarea istorică a debutului și a evoluției scriitorului, profilarea biografiei autorului, conturarea ipostazelor complementare activității de prozator, oferă deschiderea spre înțelegerea de ansamblu a creației lui Aureliu Busuioc din perspectivă integrală. Prezentarea cronologică a romanelor lui Aureliu Busuioc permite înțelegerea drumului căutării unui prozator care a activat în două timpuri, dar a ținut neconținut noutatea literară. Privirea monografică devine, astfel, o posibilitate de a reevalua critic producțiile literare ale lui Aureliu Busuioc, ca un singur proiect al modernizării formelor de expresie artistică.

Problema științifică importantă soluționată constă în prezentarea unei perspective sintetice asupra operei românești a lui Aureliu Busuioc, care nu s-a bucurat de o interpretare satisfăcătoare, evitându-se, adesea, textele cu miză ideologică, dar care conturează formarea scriitorului. În plus, lucrarea își propune să ofere o clarificare privitoare la aspectele cercetării monografice, să valorifice ironia, satira, parodia lui Aureliu Busuioc, pentru a oferi o imagine de ansamblu a evoluției personajului, problematicei, stilisticii în proza lui Aureliu Busuioc.

Importanța teoretică și practică rezidă în prezentarea diacronică a romanelor lui Aureliu Busuioc, oferind note critice ale individualității romancierului Aureliu Busuioc. Cercetarea este utilă pentru a stabili care sunt hotarele unui studiu monografic, dar și pentru a aprecia rolul romancierului Aureliu Busuioc în procesul resurecției esteticului inițiat de contextul generaționist al anilor '60. Mai mult, cercetarea deschide bogate direcții și paliere de investigație, inclusiv pentru literatura comparată, socioliteratura, psihologia literaturii, filozofia limbajului ș.a.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele investigației au fost prezentate în mai multe articole publicate în revistele de profil și expuse în comunicările științifice cu ocazia unor conferințe naționale și internaționale.

Аннотация

Кожокарь Алина, *Аурелиу Бусуйок, романист*, докторская диссертация по филологии, Бельцы, 2026.

Структура диссертации: введение, три главы, выводы и рекомендации, библиография из 153 источников, 175 страница основного текста, декларация об ответственности, CV автора. **Результаты диссертации** отражены в 6 научных работах.

Ключевые слова: монографическое исследование, шестидесятнический роман в Бессарабии, биографемы, романист Аурелиу Бусуйок, возрождение романа, паратекст, дневниковый дискурс, эпистолярный роман, сатирический роман, ирония и самоирония, сентиментальный роман, пародия, автобиография, фикция и др.

Область исследования: румынская литература.

Цель научной работы заключается в монографическом исследовании романного творчества Аурелиу Бусуйока в диахроническом и синхроническом аспектах, с анализом влияния биографического фактора, особенностей лирики и драматургии, сформировавших профиль писателя, разнообразия освоенных им типов романа, а также оригинальности стиля, характеризующегося иронией, пародийностью, аллюзивностью и сентиментализмом.

Цели исследования: описать контекст появления романиста Аурелиу Бусуйока в связи с процессом возрождения шестидесятнического романа в Бессарабии; очертить профиль его творческой судьбы, подчеркнув влияние эмпирической биографии на произведения; представить различные ипостаси писателя – поэта, драматурга, прозаика, детского писателя, автора дневников; проанализировать критическую реакцию его романов; определить функцию паратекста и дневникового письма в переосмыслении романной формы в Бессарабии; выявить формы художественной аутентичности на начальном этапе романного творчества; осмыслить оригинальность романов периода свободы выражения после 1990 года; обосновать возвращение писателя к детской прозе и сентиментальному роману на завершающем этапе творчества; осуществить интерпретацию романов Аурелиу Бусуйока с целью формирования целостного критического видения (монографического характера); предложить наиболее подходящую модель чтения для анализа романного творчества Аурелиу Бусуйока.

Научная новизна и оригинальность работы заключаются в формировании целостного и комплексного взгляда на романное творчество Аурелиу Бусуйока в контексте румынской литературы Бессарабии. Историческая контекстуализация становления и эволюции писателя, анализ его биографии и выявление различных творческих ипостасей способствуют интегральному пониманию его художественного мира. Хронологическое рассмотрение романов позволяет проследить путь художественных поисков автора, творившего в разных исторических эпохах, но неизменно ориентированного на литературную новизну. Монографический подход, таким образом, открывает возможность для критической переоценки его произведений как единого проекта модернизации художественных форм.

Решенная научная проблема состоит в предложении синтетического взгляда на романное творчество Аурелиу Бусуйока, которое ранее не получило всесторонней интерпретации: зачастую игнорировались менее художественно совершенные тексты, однако именно они важны для понимания формирования писателя. Работа также направлена на уточнение методологических аспектов монографического исследования и на осмысление иронии, сатиры и пародии в его творчестве с целью создания целостной картины эволюции персонажной системы, проблематики и стилистики его романов.

Теоретическая и практическая значимость заключается в диахроническом представлении романного творчества Аурелиу Бусуйока и выявлении его индивидуальности как писателя. Исследование способствует определению границ монографического подхода и оценке роли Бусуйока в процессе возрождения эстетического начала, инициированного поколением 1960-х годов. Кроме того, работа открывает перспективные направления для дальнейших исследований, включая сравнительное литературоведение, социологию литературы, психологию литературы, философию языка и др.

Внедрение научных результатов. Основные положения исследования были представлены в ряде научных статей, опубликованных в профильных изданиях, а также апробированы в научных докладах на национальных и международных конференциях.

Annotation

Cojocari Alina, *Aureliu Busuioc, the Novelist*, PhD thesis in Philology, Bălți, 2026.

Structure of the thesis: introduction, three chapters, conclusions and recommendations, bibliography of 153 sources, 175 pages of main text, declaration of responsibility, and author's CV. The results of the thesis have been presented in 6 scientific publications.

Keywords: monographic study, the 1960s novel in Basarabia, biographical elements, novelist Aureliu Busuioc, revival of the novel, paratext, diary writing, epistolary novel, satirical novel, irony and self-irony, sentimental novel, parody, autobiography, fiction.

Field of study: Romanian literature.

Aim of the research: The thesis examines the novels of Aureliu Busuioc in a monographic manner, analyzing them both diachronically and within a broader literary context. It explores the influence of the author's biography on his literary creation, as well as the contribution of his poetry and dramaturgy to the development of his prose. The research also focuses on the typology of his novels and his distinctive style, characterized by irony, parody, allusion, and emotional dimension.

Research objectives: to describe the context in which Aureliu Busuioc became a novelist, linked to the revival of the 1960s novel in Basarabia; to outline his biography and highlight the influence of personal experience on his writing; to present his activity as poet, playwright, prose writer, children's author, and diarist; to analyze the critical reception of his novels; to examine the role of paratext and diary writing in the renewal of the Basarabian novel; to identify forms of authenticity in his early works; to emphasize the originality of the post-1990 novels in a broader literary context; to analyze his return to children's literature and the sentimental novel in the later stage of his career; to provide an interpretation of Aureliu Busuioc's novels in order to establish a unified (monographic) critical perspective; to propose an optimal reading model for analyzing the novelistic work of Aureliu Busuioc.

Scientific novelty and originality: This research offers a comprehensive monographic perspective on Aureliu Busuioc's novels within Romanian literature in Basarabia. It places his work in its historical and cultural context and integrates his biography and multiple literary roles into a unified interpretation of his creation. By presenting his novels chronologically, the study highlights his continuous search for new literary forms. The monographic approach allows for a reassessment of his literary works as a coherent effort to modernize literary expression.

Main scientific problem addressed: The thesis provides an integrated interpretation of Busuioc's novels, which have not been sufficiently studied as a whole. It also includes less analyzed works, which are essential for understanding his evolution as a writer. The study clarifies key aspects of monographic research and emphasizes the role of irony, satire, and parody in shaping the development of his themes, characters, and style.

Theoretical and practical significance: The research traces the evolution of Busuioc's novels over time and highlights his individuality as a writer. It defines the goal and value of the monographic approach and underlines his contribution to the revival of literary values associated with the 1960s generation. It also opens perspectives for further research in comparative literature, sociology of literature, psychology of literature, and philosophy of language.

Implementation of results: The results of the research have been published in several academic articles and presented at national and international scientific conference.

Alina COJOCARI

Aureliu Busuioc, romancierul

622.01 – LITERATURA ROMÂNĂ

Rezumatul tezei de doctor în filologie

Aprobat spre tipar: 07.10.2026

Hârtie offset. Tipar offset.

Coli de tipar: 2,14

Formatul hârtiei 60x84 1/16

Tiraj 20 ex.

Comanda nr. 407

Tipografia Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți
str. Pușkin 38, mun. Bălți, Republica Moldova

© Cojocari Alina, 2026